

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри,
доктор економічних наук, професор
Гончаренко О.Г.

« ____ » _____ 2019 р.

СИЛАБУС

**навчального курсу «Національна економіка»
спеціальність 081 «Право»
форма навчання: денна**

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри,
кандидат економічних наук наук

Сіренко К.Ю. _____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри економіки та
соціальних дисциплін

Протокол № __ від « __ » _____ 2019 р.

Кредити та
кількість годин:

3 кредити ECTS; години: 20 лекційних, 26 семінарських
та 44 самостійна робота

Чернігів - 2019

Анотація курсу

Національна економіка є об'єктом вивчення різних економічних наук. Народне господарство вивчає особливості функціонування існуючих галузей економіки. Макроекономіка досліджує умови досягнення ринкової рівноваги на основі діяльності сукупних (агрегованих) суб'єктів.

Об'єктом національної економіки як науки є економіка країни в цілому та її складові у єдності та взаємодії в контексті суспільно-природного розвитку та економічної глобалізації.

Предметом національної економіки як науки є сукупність ресурсних, економічних, інституціональних та соціальних чинників, що визначають специфіку функціонування національної економіки

Національна економіка як наука розглядає: національну господарську систему країни на основі інтегрального (цілісного) підходу, аналізує її економічний потенціал, стан, досягнення, недоліки, проблеми та перспективи розвитку; соціально-економічні процеси з урахуванням минулого розвитку, теперішнього стану та майбутніх перспектив, що дозволяє їй надати узагальнюючу картину розвитку країни в цілому і виявити специфіку та відмінності від інших країн.

Питання, які розглядаються в межах цієї дисципліни, мають важливе значення для майбутнього фахівця на сучасному ринку праці, оскільки дозволяють розкрити механізм функціонування національної економіки, всебічно оцінити стан економіки країни, робити прогнози щодо її розвитку в майбутньому і враховувати виявлені тенденції економічного розвитку країни при прийнятті рішень у повсякденному житті.

Курс національної економіки базується на вивченні студентами економічної історії та історії економічних учень, мікроекономіки та макроекономіки, державного регулювання економіки, політології, права, історії України. Отримані знання дуже важливі в становленні сучасного економічного мислення майбутніх фахівців, розумінні ними стратегії економічного розвитку України, пояснення процесів, що в ній відбуваються.

Структура навчальної дисципліни представлена двома розділами, що включають в себе вісім тем. Кожна тема представляє собою стисле викладення основних досягнень світової економічної думки, а також аналіз сучасної ситуації в Україні з використанням актуальних статистичних та фактичних даних.

Мета курсу

Метою національної економіки як науки є формування знань про закономірності становлення, функціонування та розвитку національної економіки як динамічної системи та підсистеми світового господарства з позицій виділення загальних тенденцій еволюції економічних систем та особливостей вітчизняної практики господарювання.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин				
		Денна форма				
		Усього	у тому числі			
			Лекції	Семінари	Практичні заняття	Самостійна робота
I семестр						
Розділ 1. Національна економіка: характеристика та структура						
1.	Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе	8	2	2	-	4
2.	Тема 2. Економічні теорії, чинники та базисні інститути національної економіки	8	2	2	-	4
3.	Тема 3. Теорії суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	8	2	4	-	4
4.	Тема 4. Національні рахунки та основні показники розвитку національної економіки	16	4	4	-	8
Всього за розділ 1		40	10	12	-	20
Розділ 2. Економічний потенціал національної економіки						
5.	Тема 5. Національне багатство та характеристика економічного потенціалу	12	2	4	-	6
6.	Тема 6. Державність та державне управління економікою	16	4	4	-	8
7.	Тема 7. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	8	2	2	-	4
8.	Тема 8. Політика економічного зростання в національній економіці	14	2	4	-	6
Всього за розділ 2		50	10	14	-	24
Усього годин		90	20	26	-	44

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК НАУКА. ПРЕДМЕТ І ЗАДАЧІ КУРСУ

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. Предмет та об'єкт дослідження національної економіки як науки.
2. Зв'язок національної економіки з іншими науками. Наведіть приклад.
3. Сутність поняття «національна економіка» з позиції поглядів різних вчених.
4. Що є об'єктом макроекономічного аналізу в національній економіці?
5. Які методи використовуються в дослідженнях процесів та явищ національної економіки?
6. Розкрийте структуру національної економіки та її зміст.
7. Назвіть головні ознаки національної економіки. Сфери національної економіки.
8. Критерії ефективного функціонування національної економіки.
9. Які функції виконує національна економіка як наука.
10. Чинники, що визначають економічну систему країни. Цілі національної економіки.
11. Особливості сучасної моделі економічної політики України.
12. Ринкова економіка вільної конкуренції, її особливості.
13. Надайте приклади нерівномірного розвитку країн і народів у різні історичні періоди.
14. Поясніть зміст поняття «національна ідея».
15. В чому Ви бачите позитивні і негативні риси домінування матеріально-речового виробництва.
16. Назовіть основні риси перехідної економіки.
17. Які типи перехідних економік Ви знаєте?
18. Командно-адміністративна економіка.
19. Змішана економіка, її типи та особливості.
20. Модель вітчизняної національної економіки на сучасному етапі – перехідна (трансформаційна).
21. Класифікаційні ознаки сучасних національних економік (національних економічних систем).
22. В чому полягає лібералізація економіки?
23. Які суттєві недоліки ринкової економіки, що склалася у нашій країні?
24. Надайте характерні риси сучасного економічного становища в Україні.
25. Назовіть основні завдання держави в галузі економіки на сучасному етапі.
26. Які основні показники характеризують розвиток сучасної національної економіки.
27. Як виглядає Україна з позицій основних індексів, що відображають системні зрушення у структурі національного господарства країни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка: посібник. Львів: Магнолія-2006, 2009. С. 8-17.
2. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка: підручник. Львів: Новий світ-2000, 2010. С. 14-19.
3. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: курс лекцій. Львів: «Новий світ-2000», 2007. С. 25-31.
4. Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. Розділ 4 Верховна Рада України
5. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. С. 19-21.

6. Національна економіка: навч. посібн. / О. П. Тищенко та ін. : К.: КНЕУ, 2015. С. 54-63.
7. Національна економіка: навч. посіб. / кол. авт.: Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. за заг. ред. Л.С. Шевченко. Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України», 2015. С. 41-48.
8. Національний економічний розвиток: концепція, механізм, ресурсне забезпечення: монографія / Л. В. Проданова, О. О. Зиза, О. О. Фомина, В. В. Трохимчук, С. В. Волошина та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Б. Чернеги. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. С. 35-39.
9. Савченко В.Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. Чернівці: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. С. 10-28.

ТЕМА 2. ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. У чому полягали основні положення щодо розвитку національної економіки в роботах представників класичної школи.
2. Назвіть основні положення теорії національної економіки в роботах Г. Шмоллера, В. Зомбарта, М. Вебера, В. Ойкена.
3. Який внесок зробили українські економісти в розвиток теорії національної економіки.
4. Назвіть основні моделі розвитку національної економіки, наведіть їх приклади.
5. Розкрийте специфічні риси перехідної економіки.
6. Назвіть основні особливості моделі перехідної економіки України?
7. Еволюція розвитку економічних теорій.
8. Роботи меркантилістів, представників фізіократизму.
9. Інституціоналізм як напрямок сучасної економічної думки.
10. Визначення поняття ринкової інфраструктури та характеристика її функцій. Інститути загального та спеціального призначення.
11. Товарні потоки і потоки послуг та інститути що їх обслуговують.
12. Поясніть роль інститутів національної економіки як основи економічної системи суспільства.
13. Приватні та державні інститути. Інститути ринку праці.
14. Інформаційна складова ринкової інфраструктури.
15. Охарактеризуйте дослідження меркантилістів та фізіократів щодо моделей національної економіки.
16. Який внесок у розвиток теорії національної економіки зробили А.Сміт та його послідовники?
17. Роз'ясніть зміст соціалістичних ідей і марксизму у ХІХ столітті.
18. Визначте внесок у дослідження системи господарства на державному рівні відомого українського вченого М. Туган-Барановського.
19. Яким був розвиток теорії національної економіки у другій половині ХХ століття?
20. Визначте зміст понять «потреби» та «інтереси».
21. В чому полягає роль населення як однієї з рушійних сил розвитку національної економіки?
22. Визначте роль освіти як одного з важливих факторів, що забезпечують конкурентоздатність економіки.
23. Яким чином природні ресурси формують основу господарського розвитку та добробуту населення?
24. Охарактеризуйте основні засоби як матеріально-технічну базу розвитку національної економіки.

25. Роз'ясніть суть економічної свободи у національній економіці.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка: посібник. Львів: Магнолія-2006, 2009. С. 10-14.
2. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка: підручник. Львів: Новий світ-2000, 2010. С. 25-31.
3. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: курс лекцій. Львів: «Новий світ-2000», 2007. С. 21-23.
4. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. С. 14-19.
5. Національна економіка: навч. посібн. / О. П. Тищенко та ін. : К.: КНЕУ, 2015. С. 32-36.
6. Національна економіка: навч. посіб. / кол. авт.: Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, Т. М. Камінська та ін. за заг. ред. Л.С. Шевченко. Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України», 2015. С. 15-19.
7. Національний економічний розвиток: концепція, механізм, ресурсне забезпечення: монографія / Л. В. Проданова, О. О. Зиза, О. О. Фоміна, В. В. Трохимчук, С. В. Волошина та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Б. Чернеги. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. С. 125-136.
8. Савченко В.Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. С. 15-24.

ТЕМА 3. ТЕОРІЇ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ ТА СОЦІАЛЬНО-РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. Проаналізуйте взаємозв'язок і відмінності категорій «добробут», «економічний добробут», «суспільний добробут».
2. Зробіть порівняльний аналіз соціальних рейтингів України за даними міжнародних організацій.
3. Дослідіть еволюцію поглядів на сутність суспільного добробуту.
4. Визначення поняття теорії добробуту з позиції А. Пігу в роботі «Економічна теорія добробуту».
5. Надайте положення класичної політичної економії щодо досягнення суспільного добробуту.
6. Визначте критерії та спрямування досліджень В. Парето щодо суспільного добробуту. Охарактеризуйте економічний і неекономічний добробут у дослідженнях А. Пігу.
7. Які характерні особливості теорії «соціального ринкового господарства»?
8. У чому полягають головні риси теорій «соціального вибору»?
9. Проаналізуйте динаміку доходів населення України та їх диференціацію за роки незалежності.
10. Якими є риси сучасної соціальної політики України?
11. Надайте власне бачення проблеми суспільного добробуту.
12. Вкажіть показники загальноновизнаної методики оцінки добробуту суспільства.
13. Яким чином рівень суспільного добробуту залежить від ступеня задоволення потреб?
14. Чи виникають основні суперечності в країні на основі низького рівня добробуту більшої частини суспільства? Обґрунтуйте відповідь.
15. Що являє собою соціальна політика держави?

16. Визначте рівень життя, його основні показники і компоненти.
17. Розкрийте визначення показників “споживчий кошик”, “ мінімальний споживчий кошик” і “якість життя”.
18. Визначте завдання державної політики вирівнювання доходів.
19. Розкрийте завдання соціального страхування.
20. Яким чином державою здійснюється соціальний захист зайнятих?
21. Надайте основні складові державної політики у сфері заробітної плати.
22. Які Ви знаєте соціальні заходи на ринку праці і в чому вони полягають?
23. Які заходи необхідно здійснити для посилення соціальної спрямованості розвитку країни?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. К.: КНЕУ, 2005. С. 145-149.
2. Дідівська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки: навч. посібник.: 4.вид., випр. К.: Знання, 2004. С. 28-37.
3. Економіка праці та соціально-трудові ресурси: практикум / За ред. О.В. Посилкіна, Ю.С. Братішко, Г.В. Кубасова. Харків: Вид-во НФаУ, 2018. С. 26-31.
4. Москалюк Н.П. Соціальний бюджет: міжпредметний тренінг. КНЕУ, 2015. С. 78-82.
5. Національний економічний розвиток: концепція, механізм, ресурсне забезпечення: монографія / Л. В. Проданова, О. О. Зиза, О. О. Фоміна, В. В. Трохимчук, С. В. Волошина та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Б. Чернеги. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. С. 25-36.
6. Посилкіна, О. В. Управління персоналом : навч. посіб. для студентів вищ. мед. та фармацев. навч. закл. Х. : НФаУ, 2015. С. 45-51.
7. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.01.1991 р. № 1023-ХІІ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 17.02.2019).
8. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 12.01.2019).
9. Савченко В.Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. С. 65-71.
10. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб.: 3. вид., випр. К.: Знання, 2006. С. 142-148.
11. Тарасович В. М. Національна економіка: навч. посібн. К.: ЦУЛ, 2016. С. 24-29.
12. Третяк Г. С. Державне регулювання економіки: навч. посібн. Л.: ЛПІДУ НАДУ, 2016. С. 36-40.
13. Фремов Д.П. Економіка суспільного сектора: навч. посібн. К.: КНЕУ, 2014. С. 87-93.
14. Хавронюк М. І. Коментар основних положень Конституції України щодо захисту прав та свобод людини і громадянина. К.: Літера ЛТД, 2007. С. 25-39.

ТЕМА 4. ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. Дайте визначення поняття „інфраструктура ринку”.
2. Назвіть та охарактеризуйте основні елементи інфраструктури ринку.
3. Визначте функції інфраструктури ринку.
4. Охарактеризуйте інфраструктуру при різних історичних формаціях.

5. Посередництво між виробниками і споживачами як двома основними суб'єктами ринку.
6. Покажіть значення ринкової інфраструктури в реальній трансформації економіки України.
7. Проведіть аналіз чотирьох взаємопов'язаних складових загальної інфраструктури.
8. Поясніть значення терміну "тіньова інфраструктура".
9. Визначте основні складові фінансово-кредитної інфраструктури й охарактеризуйте їх особливості в Україні.
10. Визначте головні напрямки розвитку складових інфраструктури в Україні.
11. Зробіть аналіз ситуації в транспортному комплексі.
12. В чому полягають причини недостатнього іноземного інвестування в інфраструктуру економіки України?
13. Надайте інформацію щодо організаційної фінансової інфраструктури.
14. Охарактеризуйте діяльність банківської системи.
15. Яка роль страхових компаній у ринковій економіці?
16. Яка роль служб зайнятості і пенсійних фондів.
17. Що являє собою товарна біржа, які її основні функції?
18. Яку роль відіграє фондова біржа як елемент інфраструктури?
19. Визначте посередників біржової торгівлі й охарактеризуйте їх діяльність.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка: посібник. Львів: Магнолія-2006, 2009. С. 159-163.
2. Державна фіскальна служба України: веб-сайт. URL: [http:// www.customs. gov.ua](http://www.customs.gov.ua) (дата звернення 15.12.2019).
3. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. К.: КНЕУ, 2005. С. 254-259.
4. Дідівська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки: навч. посібник.: 4-вид., випр. К.: Знання, 2004. С. 121-135.
5. Національна економіка: навч. посібн. / О. П. Тищенко та ін. : К.: КНЕУ, 2015. С. 425-432.
6. Національний економічний розвиток: концепція, механізм, ресурсне забезпечення: монографія / Л. В. Проданова, О. О. Зиза, О. О. Фоміна, В. В. Трохимчук, С. В. Волошина та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Б. Чернеги. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. С. 111-118.
7. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2740-III від 20.09.2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 17.02.2019).
8. Про Національний банк України: Закон України № 1458-III від 17.02.2000 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 19.01.2019).
9. Радіонова І.Ф. Макроекономічний аналіз національної економіки: навч. посібн. КНЕУ (Кам'янець-Подільський: Аксіома), 2015. 302 с.
10. Савченко В.Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. С. 152-161.
11. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб.: 3. вид., випр. К.: Знання, 2006. С. 121-128.

ТЕМА 5. ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. Охарактеризуйте найбільш поширені підходи до визначення економічного потенціалу.

2. Сутність та структура економічного потенціалу.
3. Характеристика складових економічного потенціалу. Визначення природно-ресурсного, трудового, виробничого, науково-технічного та експортного потенціалу.
4. Основні напрямки розвитку економічного потенціалу України.
5. Наведіть показники, за допомогою яких оцінюються компоненти якості життя населення.
6. Охарактеризуйте цільову та ресурсну ефективність використання економічного потенціалу.
7. Доведіть, що матеріальні ресурси є базою виробництва.
8. Запаси корисних копалин в Україні.
9. Роз'ясніть потенціал мінеральних ресурсів України.
10. Надайте інформацію щодо нафтових і газових родовищ.
11. В чому полягає унікальність земельних ресурсів держави.
12. Наведіть приклади регіонів України з високим, середнім і низьким загальним природно-ресурсним потенціалом.
13. Визначте ситуацію з водними та рекреаційними ресурсами.
14. Охарактеризуйте оцінку лісових ресурсів.
15. Розподіл населення України за економічною активністю.
16. Динаміка чисельності трудового потенціалу України. Чисельність працюючих пенсіонерів. Чисельність працюючих підлітків. Трудова міграція, її динаміка.
17. Проблеми збереження та розвитку трудового потенціалу.
18. Які основні складові трудового потенціалу держави Ви знаєте?
19. Який вихід Ви бачите в ситуації зменшення трудових ресурсів в Україні?
20. Надайте ситуацію з народонаселенням у державі.
21. Особливості розвитку виробничого потенціалу.
22. З'ясуйте ситуацію в промисловості України на сьогодні. Проведіть аналіз структури промислового комплексу.
23. Визначте тенденції розвитку науково-технічного потенціалу національної економіки.
24. З'ясуйте ступінь інноваційності суб'єктів господарської діяльності.
25. Які шляхи інноваційного розвитку держави Ви бачите?
26. Охарактеризуйте проблеми зовнішньоекономічних зв'язків України на сучасному етапі.
27. Структура зовнішньої торгівлі України.
28. Назвіть найбільш потужних торговельних партнерів України і напрямки торгівлі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Грынйв Л.С. Развитие природного капитала: трансдисциплинарный подход. Методы решения экологических проблем: монография под ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника, к.э.н., доц. О.А. Лукаш. Сумы: Изд-во СумГУ, 2014. Вып. 4. С. 358-360.
2. Дахно І. І. Зовнішньоекономічна діяльність. К. : «Центр учбової літератури», 2018. С. 85-89.
3. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка: підручник. Львів: Новий світ-2000, 2010. С. 47-53.
4. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: курс лекцій. Львів: «Новий світ-2000», 2007. С. 68-74.
5. Круш П. В. Національна економіка: підручник. К.: Каравела, 2015. С. 36-48.
6. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. С. 26-32.
7. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14> (дата звернення: 15.02.2019).

8. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067 URL: http://kodeksy.com.ua/pro_zajnyatist_naselennya.htm (дата звернення: 05.02.2019).
9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 24.02.2019).
10. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України № 922-VIII від 25.12.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 09.02.2019).
11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України № 1268-XII від 26.06.91 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 28.01.2019).
12. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2695 URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 17.01.2019).
13. Савченко В.Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. С. 45-58.
14. Савченко В.Ф. Потенціал національної економіки України: монографія. Чернігів: ЧДІЕУ, 2010. 423 с.
15. Фремов Д.П. Економіка суспільного сектора: навч. посібн. К.: КНЕУ, 2014. С. 58-63.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНІСТЬ ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. Надайте інформацію щодо теоретичних основ державного управління в давні часи.
2. Яку роль державі в ринковій економіці приділяли А. Сміт та його послідовники?
3. Охарактеризуйте роль державного регулювання економіки згідно з вченням Дж. Кейнса.
4. Визначте і розкрийте термін “державне управління”.
5. Як відносяться між собою поняття «державне регулювання економіки» і «державна економічна політика»?
6. Проаналізуйте об’єкти, суб’єкти і цілі державного регулювання економіки.
7. Надайте інформацію щодо інструментів державного регулювання економіки.
8. Державне управління і виконавча влада.
9. Функції держави в ринковій економіці.
10. Охарактеризуйте структуру влади в Україні.
11. Порядок функціонування міністерств та інших центральних органів виконавчої влади. Повноваження місцевих державних адміністрацій.
12. Сутність та значення об’єднаних територіальних громад, їх чисельність по регіонах.
13. Методи державного впливу на ринкову економіку.
14. Схема державного регулювання економіки.
15. Адміністративні методи державного впливу на ринкову економіку.
16. Непрямі економічні методи регулювання.
17. Назвіть регулятивні інструменти державної економічної політики.
18. Розгляньте критерії державного регулювання економіки.
19. Визначте та роз’ясніть основні напрямки державного регулювання економіки України.
20. Що таке суверенітет держави?
21. У чому полягає універсальність влади?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.

2. Господарський кодекс України: зі змінами та допов. станом на 17.01.2019 р. № 2672 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/436-15> (дата звернення: 15.02.2019).
3. Бюджетний кодекс України : зі змінами та допов. станом на 11.01.2019 р. № 2456 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 15.02.2019).
4. Митний кодекс України : зі змінами та допов. станом на 25.11.2018 р. № 4495 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 15.02.2019).
5. Державне регулювання економіки: навч. посіб. / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Т. Ф. Куценко та ін. К.: КНЕУ, 2005. С. 58-69.
6. Дідівська Л. І., Головка Л. С. Державне регулювання економіки: навч. посібник.: 4.вид., випр. К.: Знання, 2004. С. 97-110.
7. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб.: 3. вид., випр. К.: Знання, 2006. С. 159-170.
8. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: курс лекцій. Львів: «Новий світ-2000», 2007. С. 124-136.
9. Круш П. В. Національна економіка: підручник. К.: Каравела, 2015. С. 58-63.
10. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посібник. К.: Знання, 2007. С. 39-48.
11. Тарасович В. М. Національна економіка: навч. посібн. К.: ЦУЛ, 2016. С. 78-83.
12. Третяк Г. С. Державне регулювання економіки: навч. посібн. Л.: ЛПІДУ НАДУ, 2016. С. 49-69.

ТЕМА 7. ГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ І ЙОГО СТРУКТУРА

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. Нарисуйте схему взаємозв'язків між двома основними галузями виробничої й невиробничої сфер.
2. Поясніть сутність і визначить основні характеристики господарського комплексу національної економіки.
3. Проаналізуйте фактори формування господарського комплексу національної економіки.
4. Сутність категорій «структура економіки», «галузева структура економіки», «оптимальна економічна структура».
5. Охарактеризуйте типи міжгалузевих комплексів.
6. Охарактеризуйте галузь господарства.
7. Назвіть галузі й міжгалузеві комплекси входять до виробничої сфери.
8. Що таке інфраструктура взагалі, виробнича й соціальна зокрема.
9. Визначить і поясніть взаємозв'язок структурних елементів промислового комплексу.
10. Охарактеризуйте сфери АПК й обґрунтуйте його роль у господарському комплексі України.
11. Охарактеризуйте підсистеми сфери транспорту в Україні.
12. Визначить тенденції розвитку зв'язку на сучасному етапі.
13. Проаналізуйте особливості розвитку підгалузей будівельного комплексу України.
14. Які міжгалузеві комплекси формуються з галузей соціальної інфраструктури?
15. Визначить сутність й охарактеризуйте структуру соціального комплексу України.
16. Чим представлене інституціональне забезпечення соціального розвитку національної економіки України?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України № 514-VI від 17.09.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.02.2019).
2. Про захист економічної конкуренції: Закон України від № 380-IV від 26.12.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 07.02.2019).
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06. 1996 р. № 236/96 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.01.2019).
4. Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні: Закон України від 30.10. 1996 р. № 448/96 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 16.01.2019).
5. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посібник. К.: Знання, 2007. С. 87-93.
6. Тарасович В. М. Національна економіка: навч. посібн. К.: ЦУЛ, 2016. С. 48-55.
7. Третяк Г. С. Державне регулювання економіки: навч. посібн. Л.: ЛПІДУ НАДУ, 2016. С. 63-72.
8. Круш П. В. Національна економіка: підручник. К.: Каравела, 2015. С. 297-312.
9. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. С. 268-273.
10. Савченко В.Ф. Національна економіка: навч. посібник. 2-е вид. Чернігів: Видавництво ЧДІЕУ, 2014. С. 328-331.
11. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04. 1991 р. № 960 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12> (дата звернення: 05.02.2019).
12. Про ціни і ціноутворення: Закон України від № 5496-VI від 20.11.2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5007-17> (дата звернення: 05.02.2019).
13. Про валюту і валютні операції: Закон України від 21.06.2018 р. № 2473 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 14.02.2019).
14. Господарський кодекс України: зі змінами та допов. станом на 17.01.2019 р. № 2672 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/436-15> (дата звернення: 15.02.2019).

ТЕМА 8. ПОЛІТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Завдання для індивідуальної роботи і підготовки до семінарських занять

1. Визначте категорії «економічне зростання» і «економічний розвиток».
2. Назвіть основні фактори економічного зростання.
3. Відтворення та економічне зростання національної економіки: моделі, темпи, пропорції.
4. Охарактеризуйте основні показники економічного зростання.
5. Назвіть типи економічного зростання і зробіть їх порівняльний аналіз.
6. Охарактеризуйте джерела економічного зростання.
7. У чому полягає особливість стратегічних моделей економічного розвитку країн з транзитивною економікою?
8. Яке значення для розвитку країни та добробуту населення має економічне зростання?
9. Характеризуйте основні моделі динаміки соціально-економічного розвитку України.
10. Проаналізуйте фактори економічного зростання в Україні.
11. Вирішення яких проблем забезпечить довгострокове економічне зростання в Україні?
12. Сутність державної науково-технічної політики.
13. Методи державного регулювання розвитку науки і техніки.

14. Стан суспільного відтворення в національній економіці. Специфіка суспільного відтворення в Україні.
15. Чим відрізняються екстенсивний та інтенсивний способи впливу на економічне зростання?
16. Назовіть позитивні наслідки економічного зростання для розвинених країн ринкової економіки.
17. Надайте негативні наслідки економічного зростання.
18. Дайте визначення та назовіть фази економічних циклів.
19. Які завдання поєднання зусиль держави та бізнесу Ви можете назвати?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гринів Л. С., Кічурчак М. В. Національна економіка: посібник. Львів: Магнолія-2006, 2009. С. 354-361.
2. Дахно І. І. Зовнішньоекономічна діяльність. К. : «Центр учбової літератури», 2018. С. 268-274.
3. Заблоцький Б. Ф. С. 458-473.
4. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: курс лекцій. Львів: «Новий світ-2000», 2007. С. 258-263.
5. Круш П. В. Національна економіка: підручник. К.: Каравела, 2015. С. 321-331.
6. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2015. С. 158-162.
7. Липов В. В. Глобальна економіка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2018. С. 325-336.
8. Міжнародна економіка: підручник. / За ред. А. О. Задої, В. М. Тарасевича. К.: Центр учбової літератури, 2012. С. 297-311.
9. Національна економіка: навч. посібн. / О. П. Тищенко та ін. : К.: КНЕУ, 2015. С. 425-436.
10. Національний економічний розвиток: концепція, механізм, ресурсне забезпечення: монографія / Л. В. Проданова, О. О. Зиза, О. О. Фоміна, В. В. Трохимчук, С. В. Волошина та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. О. Б. Чернеги. Київ: «Центр учбової літератури», 2018. С. 96-112.
11. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11. 1993 р. № 3660 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12> (дата звернення: 16.02.2019).
12. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14> (дата звернення: 15.02.2019).
13. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 24.02.2019).
14. Про стандартизацію: Закон України від 15.01.2015 р. № 124-VIII URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=09YG7964EC> (дата звернення: 16.02.2019).

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМА 1. НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА ЯК НАУКА. ПРЕДМЕТ І ЗАДАЧІ КУРСУ

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

1. **Розселення людей відбувалося з метою:**
  - а) рівномірного охоплення людьми територій;
  - б) економічної доцільності, збереження мов і культур;
  - в) уникнення епідемій;

- г) вибору найбільш сприятливих кліматичних умов.
2. **Протягом існування людства розвиток країн і народів:**
а) прискорений;
б) хвилеподібний;
в) нерівномірний;
г) відсутній.
3. **Чинники формування державних утворень поділяються на:**
а) зовнішні;
б) внутрішні;
в) об'єктивні і суб'єктивні;
г) правильна відповідь у варіантах а) і б).
4. **Національна економіка повинна об'єднувати людей:**
а) при розбудові держави;
б) у культурному розвитку;
в) у конкурентній боротьбі;
г) при вирішенні соціальних питань.
5. **Ринкова економіка має тенденцію:**
а) вдосконалення;
б) лібералізації;
в) постійного ускладнення;
г) переходу до соціалістичної формації.
6. **Заміна командно-адміністративної економіки на ринкову в Україні розпочалась:**
а) після розпаду СРСР;
б) як результат прагнення ввійти в ЄС;
в) через багатопартійність;
г) як наслідок приватизації основних засобів.
7. **Лібералізація економіки передбачає:**
а) можливість займатися підприємництвом;
б) створення малих підприємств;
в) вибори керівників виробничих структур;
г) зменшення впливу держави на економічне життя.
8. **Для ефективного економічного розвитку країни потрібні:**
а) іноземні інвестиції;
б) реформи;
в) співпраця із світовим співтовариством;
г) використання досвіду минулої системи.
9. **Економічні закони в країнах:**
а) універсальні;
б) індивідуальні;
в) неконкретні;
г) носять тільки теоретичний характер.
10. **Модель управління довгостроковим розвитком національної економіки на сучасному етапі:**
а) потребує розробки і впровадження;
б) не сумісна з ринковою економікою;
в) поступається короткостроковим програмам;
г) є надбанням командно-адміністративної економіки.

ТЕМА 2. ЕКОНОМІЧНІ ТЕОРІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

1. **Формування національної економіки – це :**
  - а) стихійне явище;
  - б) похідна від політичних подій;
  - в) тривалий процес;
  - г) результат діяльності суспільства.
2. **А.Сміт та його послідовники в основу функціонування національної економіки поклали:**
  - а) макроекономічні процеси;
  - б) принцип невтручання держави у господарську діяльність;
  - в) державне регулювання;
  - г) ідеологію середнього класу.
3. **І.Вернадський у своїх працях відстоював:**
  - а) ліквідацію кріпосного права;
  - б) індустріалізацію;
  - в) економічний лібералізм;
  - г) правильні всі відповіді.
4. **Соціалістичні ідеї формуються і розвиваються:**
  - а) у ХІХ столітті;
  - б) в епоху Древньої Греції;
  - в) у середньовіччі;
  - г) з утворенням Радянського Союзу.
5. **Дж.М.Кейнс обґрунтував концепцію:**
  - а) імпералістичної економіки;
  - б) боротьби з монополізмом;
  - в) подолання економічних криз;
  - г) державного регулювання національної економіки.
6. **На основі конкретних потреб з'являються:**
  - а) результати діяльності;
  - б) нові суспільні формації;
  - в) інтереси;
  - г) політичні угруповання.
7. **Спільний інтерес для всіх працюючих у підприємстві:**
  - а) зростання виробництва;
  - б) інноваційність продукції;
  - в) робота на перспективу ;
  - г) отримання прибутку.
8. **Природні ресурси у країні формують:**
  - а) експортний потенціал;
  - б) основу господарського розвитку;
  - в) сировинну спрямованість економіки;
  - г) базу для переробних галузей.
9. **Демократія і свобода є:**
  - а) інституціями сучасного громадянського суспільства;
  - б) складовими ринкової економіки;
  - в) основою підприємництва;
  - г) гарантією економічного зростання.
10. **Загальною метою економічної макросистеми є:**
  - а) забезпечення випереджаючого розвитку;
  - б) єдність суспільства;
  - в) формування державних інститутів;
  - г) збереження її цілісності за можливих змін навколишнього середовища.

ТЕМА 3. ТЕОРІЇ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ ТА СОЦІАЛЬНО-РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

1. **Згідно класичної політичної економії, досягнення добробуту відбувається на основі:**
  - а) технічного прогресу;
  - б) індивідуальних зусиль виробників;
  - в) зростання обсягу національного доходу на одну особу;
  - г) розвитку суспільства.
2. **Конкурентні відносини у ринковій економіці приводять до:**
  - а) нерівномірного розподілу доходу;
  - б) збільшення ефективності виробництва;
  - в) наростання безробіття;
  - г) створення середнього класу.
3. **Представник неокласичної економічної теорії А. Пігу розмежовує добробут:**
  - а) індивідуальності і суспільства;
  - б) економічний та неекономічний;
  - в) різних прошарків населення;
  - г) власників і найманої робочої сили.
4. **Рівень добробуту суспільства, що розвивається, залежить від:**
  - а) ступеня задоволення нових потреб;
  - б) нарощування заощаджень населення;
  - в) збільшення заробітної плати;
  - г) вирішення житлових проблем.
5. **Основні суперечності в країні виникають на основі:**
  - а) політичної нестабільності;
  - б) необґрунтованих нововведень влади;
  - в) впливу зовнішніх сил;
  - г) низького рівня добробуту більшої частини суспільства.
6. **Сучасна модель ринкової економіки передбачає:**
  - а) рівень життя згідно з результатами праці;
  - б) розкриття можливостей кожного;
  - в) соціальне вирівнювання;
  - г) можливості ведення бізнесу.
7. **Ринок і повна рівність:**
  - а) обумовлені сучасними теоріями;
  - б) несумісні;
  - в) є прерогативою державного регулювання;
  - г) існують у розвинутих країнах.
8. **Основні напрямки соціальної політики в Україні:**
  - а) соціальний захист зайнятих, соціальне страхування;
  - б) заходи на ринку праці і у сфері заробітної плати;
  - в) житлова політика;
  - г) правильні всі відповіді.
9. **Основою соціально-економічного розвитку України повинна стати:**
  - а) співпраця всіх верств населення;
  - б) модель соціального ринкового господарства;
  - в) ефективність дій Кабінету Міністрів;
  - г) співпраця держави та регіонів.
10. **Україна має досягти соціально-економічного зростання в результаті:**
  - а) повторення складових економіки розвинутих країн;

- б) використання світового досвіду;
- в) допомоги міжнародних фінансових організацій;
- г) розробки та впровадження власної моделі розвитку.

ТЕМА 4. ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

1. ***Наявність інфраструктури національного ринку забезпечує:***
  - а) проведення перетворень;
  - б) нормальний процес здійснення реформ;
  - в) прийнятний рівень життя населення;
  - г) вирішення соціальних питань.
2. ***Непідготовлене впровадження ринкових інститутів:***
  - а) може дискредитувати ідею ринкових трансформацій;
  - б) потребує лібералізації економіки;
  - в) викличе супротив суспільства;
  - г) прискорить вирішення проблем.
3. ***“Тіньова” економіка зумовлює:***
  - а) послаблення інфраструктури;
  - б) неефективність інфраструктури;
  - в) громіздкість інфраструктури;
  - г) виникнення “тіньової” інфраструктури.
4. ***Для ліквідації відставання інфраструктури необхідне:***
  - а) активне втручання держави;
  - б) фінансова допомога МВФ;
  - в) інвестиції;
  - г) поєднання зусиль центру і регіонів.
5. ***Інфраструктура господарського комплексу в Україні:***
  - а) прискорено розвивається;
  - б) поступово занепадає;
  - в) відповідає рівню розвитку економіки;
  - г) є результатом невдалих реформ.
6. ***Проблема інфраструктури господарського комплексу у перехідний період:***
  - а) загальна відсталість;
  - б) недостатнє кадрове забезпечення;
  - в) невідповідність критеріям ринкової економіки;
  - г) неузгодженість з інфраструктурою провідних країн Європи.
7. ***Допоміжні організації ринкової економіки:***
  - а) обслуговують окремі ринки;
  - б) полегшують і спрощують обіг ресурсів та готової продукції;
  - в) створюють сферу послуг;
  - г) правильні відповіді у варіантах а) і б).
8. ***Роль фінансів у економіці:***
  - а) головна;
  - б) допоміжна;
  - в) забезпечувальна;
  - г) регулююча.
9. ***Сучасні теорія і практика фінансів характеризуються:***
  - а) динамічними змінами;
  - б) відсутністю суперечностей;
  - в) постійними пошуками;

- г) підтримкою держави.
- 10. Служби зайнятості на ринку праці регулюють:**
- а) працевлаштування;
  - б) відносини роботодавців і робочої сили;
  - в) попит і пропозицію;
  - г) розвиток окремих галузей і професій.

ТЕМА 5. ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

- 1. Найчастіше динаміку розвитку країн аналізують шляхом зіставлення рівнів зростання:**
- а) валових внутрішніх продуктів;
  - б) обсягів інвестицій;
  - в) рівня життя населення;
  - г) експортних можливостей.
- 2. Для кількісної оцінки використання економічного потенціалу країни приймається система показників з двох підсистем:**
- а) кількості ресурсів та ефективності їх використання;
  - б) порівняння з потенціалами розвинутих і трансформаційних країн;
  - в) цільової і ресурсної ефективності;
  - г) наявності ресурсів і ступеня їх освоєння.
- 3. Імпортну залежність Україна відчуває в поставках:**
- а) нафти і газу;
  - б) залізної руди;
  - в) деяких руд кольорових металів;
  - г) правильні відповіді у варіантах а) і в).
- 4. Україна володіє:**
- а) потужною електронною промисловістю;
  - б) сучасними інноваційними технологіями;
  - в) унікальними запасами чорнозему;
  - г) розробками в галузі біотехнологій.
- 5. Зменшення приросту трудових ресурсів зумовлює:**
- а) скорочення обсягів виробництва;
  - б) впровадження трудозберігаючих технологій;
  - в) необхідність використання праці людей пенсійного віку;
  - г) працю в понадурочний час.
- 6. Україна станом на початок 80-х років ХХ ст. вважалася:**
- а) індустріально відсталою;
  - б) аграрною республікою;
  - в) індустріальною складовою СРСР;
  - г) продовольчою базою для населення Радянського Союзу.
- 7. Частка сировинних галузей в економіці:**
- а) недостатня;
  - б) залишається високою;
  - в) значно знизилася;
  - г) відповідає потребам країни.
- 8. Частка сфери послуг в Україні:**
- а) більша ніж в країнах ЄС;
  - б) недостатня;
  - в) задовольняє потреби населення;
  - г) в останні роки значно зросла.

9. **Проблема працевлаштування осіб з вищою освітою в останні роки:**
а) загострилася;
б) вирішується успішно;
в) особливо гостра для фахівців інженерних спеціальностей;
г) має наслідком зниження наукового потенціалу.
10. **В Європі Україна за своїм економічним потенціалом:**
а) посідає останні місця;
б) не грає суттєвої ролі;
в) займає визначальне місце;
г) входить до першої шістки.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНІСТЬ ТА ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІКОЮ

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

1. **Держава як суспільний інститут:**
а) посилює свою роль;
б) користується підтримкою громадськості;
в) постійно вдосконалюється ;
г) поступово відмирає.
2. **В часи становлення капіталізму державне втручання в економічні процеси:**
а) було значним;
б) майже ігнорувалося;
в) визначало темпи розвитку;
г) сприяло активізації виробництва.
3. **Держава та економіка:**
а) завжди взаємопов'язані;
б) перевага віддається ринковим регуляторам;
в) перевага віддається державним регуляторам;
г) роль держави і ринку однакові.
4. **Завдання державного управління національною економікою:**
а) незмінні;
б) залежать від співвідношення сил у світовому просторі;
в) визначаються кон'юнктурою на ринках;
г) зумовлюються специфікою та рівнем розвитку.
5. **Стратегічні цілі державного управління економікою:**
а) зростання виробництва;
б) стабілізація цін і збільшення зайнятості;
в) наповнення доходної частини бюджету;
г) правильні відповіді у варіантах а) і б).
6. **Проведення адміністративної реформи в Україні:**
а) недоцільне;
б) потребує значної уваги;
в) неможливе без співпраці з іншими країнами світу ;
г) підтримується громадськістю.
7. **Система адміністративної реформи має формуватися на:**
а) наукових принципах;
б) напрацюваннях минулого;
в) досвіді управлінців командно-адміністративної системи;
г) використанні новостворених ринкових структур.
8. **Основна мета державного регулювання економіки:**
а) економічне зростання;
б) структурна перебудова;

- в) інноваційний розвиток;
  - г) максимальний добробут суспільства.
9. **В колишніх республіках СРСР безболісного переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки:**
- а) в принципі не могло бути;
  - б) йому не сприяло в основному керівництво з компартійним минулим;
  - в) досягти не вдалося;
  - г) чекало все населення.
10. **Розвиток економіки в Україні здійснюється:**
- а) шляхом структурної перебудови;
  - б) без радикальних технологічних змін;
  - в) через використання сировинної бази;
  - г) згідно порад міжнародних організацій.

ТЕМА 7. ГОСПОДАРСЬКИЙ КОМПЛЕКС НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ І ЙОГО СТРУКТУРА

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

1. **Термін «галузь» вживається переважно в значеннях:**
- а) на макроекономічному;
  - б) для позначення великих складових частин господарського комплексу;
  - в) для позначення більш дрібних складових частин підсистем господарського комплексу;
  - г) на мікроекономічному.
2. **У паливний комплекс України не входять:**
- а) нафтовидобувна промисловість;
  - б) вугільна промисловість;
  - в) торф'яна промисловість;
  - г) хімічна промисловість.
3. **За загальною класифікацією галузей народного господарства хімічний комплекс включає такі підгалузі:**
- а) хімічна промисловість;
  - б) торф'яна промисловість;
  - в) хіміко-фармацевтична промисловість;
  - г) нафтохімічна промисловість.
4. **Залежно від просторових масштабів міжгалузеві комплекси поділяють на:**
- а) соціальні;
  - б) територіальні;
  - в) рекреаційні;
  - г) цільові.
5. **Сукупність галузей промисловості України, яка включає нафтовидобувну, нафтопереробну, газову, вугільну і торф'яну промисловості, має назву:**
- а) промисловий;
  - б) виробничий;
  - в) паливний;
  - г) енергетичний.
6. **Сукупність галузей матеріального виробництва і проектно-пошукових робіт, що забезпечують капітальне будівництво:**
- а) металургійний комплекс;
  - б) будівельний комплекс;
  - в) аграрний комплекс країни (АПК);
  - г) машинобудівний комплекс.

7. **Міжгалузеві утворення у структурі всього господарства країни являють собою:**
а) інтегральні промислові зони;
б) міжнародні міжгалузеві комплекси;
в) інтегральні промислові райони;
г) соціально-споживацький комплекс.
8. **Інтегральна агропромислова зона – це :**
а) територіальне зосередження агропромислових підприємств у межах певної частини природно-економічної зони;
б) міжгалузеве утворення у структурі всього господарства країни;
в) територіальне зосередження всіх агропромислових підкомплексів у межах однієї природно-економічної зони;
г) господарський комплекс, що розвиваються на основі інтеграції кількох господарських міжгалузевих комплексів різних країн.
9. **Соціальна інфраструктура складається із:**
а) соціально-споживацького комплексу;
б) житлово-комунального господарства;
в) побутового обслуговування;
г) усе перелічене правильне.
10. **Господарські комплекси, що розвиваються на основі інтеграції кількох господарських міжгалузевих комплексів різних країн, відносять до:**
а) макроекономічних міжгалузевих комплексів;
б) інтегральних промислових зон;
в) міжнародних міжгалузевих комплексів;
г) інтегральних промислових районів.

ТЕМА 8. ПОЛІТИКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Тести

(обрати єдину правильну відповідь)

1. **Моделі перехідної економіки, що забезпечують економічне зростання:**
а) шокової терапії;
б) ринкового соціалізму;
в) державної корпоративної буржуазної трансформації;
г) правильні всі відповіді.
2. **Теорія економічного зростання в останні роки значно розвинулась в напрямі:**
а) екстенсивного зростання;
б) інтенсивного зростання;
в) розширеного відтворення;
г) інноваційного зростання.
3. **Постійне функціонування виробництва:**
а) технологічний цикл;
б) умова ринкової економіки;
в) засіб забезпечення роботою;
г) спосіб конкурентної боротьби.
4. **Наслідки економічного зростання для розвинутих країн:**
а) тільки позитивні;
б) негативні;
в) позитивні і негативні;
г) негативні у майбутньому.
5. **Ринкова економіка розвивається:**
а) циклічно;
б) прискорено;

- в) постійно;
  - г) динамічно.
6. **Мета державного антициклічного регулювання:**
- а) нарощування обсягів виробництва;
  - б) підвищення рівня життя населення;
  - в) підтримка стабільності у суспільстві;
  - г) посилення конкурентоспроможності економіки.
7. **Дії Ф. Д. Рузвельта з подолання Великої депресії у США отримали назву:**
- а) антикризова програма;
  - б) “новий курс”;
  - в) програмування;
  - г) планове регулювання.
8. **В повоєнний період розвинуті країни Європи в основному впроваджували:**
- а) кейнсіанську модель;
  - б) класичну теорію А. Сміта;
  - в) напрацювання радянських вчених;
  - г) соціалістичний спосіб виробництва.
9. **Світові економічні процеси на економіку України:**
- а) не впливають;
  - б) майже не впливають;
  - в) впливають дуже сильно;
  - г) мають позитивний вплив.
10. **Державне регулювання економічного зростання:**
- а) недопустиме в ринковій економіці;
  - б) негативно впливає на конкурентоспроможність;
  - в) пригнічує підприємництво;
  - г) актуальне.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Метою індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ) є поглиблення і закріплення здобувачами вищої освіти теоретичних знань з навчальної дисципліни «Національна економіка» та набуття вмінь пов'язувати свої знання з практикою. Виконання ІНДЗ дає можливість навчитися самостійно використовувати й узагальнювати теоретичні положення та інформаційні матеріали, формулювати власні погляди стосовно невирішених проблем та обґрунтовувати висновки і пропозиції, спрямовані на їх вирішення.

При плануванні та написанні здобувачами вищої освіти рефератів та інших видів письмових робіт - есеїв, аналітичних записок тощо, необхідно враховувати, що для їх виконання має бути передбачений певний обсяг часу самостійної роботи. Нормативи часу у цьому випадку можуть бути значно меншими, ніж для курсових і дипломних робіт, але не меншими, ніж 2-3 год на сторінку тексту роботи. Тоді на підготовку письмової роботи обсягом 5-10 стор. треба надати студенту/ курсанту не менше 0,5-1 кредиту ЄКТС. У деяких випадках це може складати 1/3-1/2 загального обсягу дисципліни. Тому планування з дисципліни більше однієї письмової роботи є неприйнятним.

Тематика контрольних робіт

1. Модель економічного розвитку України на сучасному етапі.
2. Чинники, що здійснюють домінуючий вплив на економіку України.
3. Проблеми і передумови економічного розвитку України.
4. Оцінка конкурентоспроможності України на світовому ринку.

5. Сучасна модель економічного розвитку національної економіки.
6. Структурні чинники формування постіндустріальної економіки в Україні.
7. Механізми формування соціально орієнтованої національної економіки в розвинутих країнах.
8. Характерні особливості базисних інститутів, що сформувалися та діють в Україні.
9. Ментальність як елемент ринкової інфраструктури.
10. Роль неокласицизму у розвитку економічної теорії.
11. Кейнсіанство як один із провідних напрямів сучасної макроекономічної теорії.
12. Інституціоналізм і його різновиди.
13. Розвиток української економічної думки.
14. Передумови та ефекти збалансованого розвитку національної економічної системи.
15. Економічні теорії та базисні інститути національної економіки.
16. Моделі національної економіки: теоретичні основи, історичний екскурс та українські реалії.
17. Економічний зміст поняття національної економіки та її структури в умовах економічної нестабільності.
18. Передумови вибору національної моделі соціально-економічного розвитку держави.
19. Роль держави у формуванні концептуальних основ економіки добробуту.
20. Концепції та етапи розвитку держави добробуту.
21. Роль держави в теорії добробуту.
22. Оцінка державного впливу на економіку України.
23. Характеристика соціальних програм, що діють на цей час в Україні.
24. Рівень і якість життя населення.
25. Перспективи подолання бідності та зростання добробуту населення України.
26. Вплив соціально-економічного розвитку держави на рівень життя населення.
27. Економічна теорія добробуту: історія становлення та розвитку.
28. Економічні та історичні передумови формування інфраструктури України.
29. Сучасний стан та перспективи розвитку інноваційної інфраструктури національного господарства.
30. Державні капітальні вкладення як стимулюючий фактор розвитку інфраструктури.
31. Стан і розвиток інфраструктури малого та середнього бізнесу в Україні, концепція її вдосконалення.
32. Інфраструктура ринку: елементи та значення в ринковій економіці.
33. Економічний потенціал країни, його суть і тенденції розвитку.
34. Аналіз чинників впливу на розвиток економічного потенціалу України.
35. Порівняльна характеристика структури економічного потенціалу України з високорозвинутими країнами світу.
36. Аналіз показників, що характеризують економічний потенціал країни та ефективність його використання.
37. Загальна оцінка економічного потенціалу України.
38. Особливості розвитку трудового потенціалу України в умовах переходу до інноваційної моделі економіки.
39. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах.
40. Концептуальні засади формування та використання ресурсного потенціалу у процесі господарського розвитку.
41. Людський потенціал: економічний зміст, структура та характеристики.
42. Оцінка державного регулювання економічних процесів в Україні.
43. Роль держави у стимулюванні інноваційної діяльності.

44. Методи державного регулювання економіки, що застосовуються в різних країнах світу.
45. Оцінка державного управління економікою України.
46. Роль та місце держави в системі управління економікою.
47. Теоретичні положення формування системи державного управління економікою.
48. Державні фінанси як об'єкт управління.
49. Державно-приватне партнерство як інструмент державного управління економікою України, розвитку ринку праці та трудового потенціалу промисловості.
50. Модернізація української економіки і державне управління.
51. Галузева структура економіки та її регіональні особливості.
52. Будівельний комплекс та його особливості в Україні.
53. Транспортний комплекс і зв'язок у господарському комплексі. України.
54. Аграрний комплекс національної економіки.
55. Пріоритетні галузі економіки України: стан та перспективи розвитку.
56. Основні проблеми провідних галузей національної економіки, напрями їх вирішення.
57. Механізми структурного розвитку національної економіки.
58. Ефективність розвитку національної економіки та підвищення рівня добробуту населення.
59. Науково-технічний прогрес як фактор впливу на економічне зростання.
60. Фактори зростання валового внутрішнього продукту (ВВП).
61. Розвиток реального сектора економіки України в системі загальнодержавної стратегії економічного зростання.
62. Розвиток людського потенціалу як фактор економічного зростання.
63. Відтворювальна динаміка ВВП і стійкість економічного зростання в Україні.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 8 балів.

Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття здобувача вищої освіти, що порушує дисципліну або запізнюється.

Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Відповідь на семінарському занятті оцінюється за наступними критеріями:

- **5 балів** – студент/курсант у повному обсязі опрацював програмний матеріал, основну і додаткову літературу, має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями у вирішенні завдань, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконувати інших, здатний презентувати власне розуміння питання.

- **4 бали** – студент/курсант володіє навчальним матеріалом, формулює нескладні висновки, може узагальнювати набуті знання і частково застосовувати їх у вирішенні завдань, аргументація на достатньому рівні.

- **3 бали** – студент/курсант загалом самостійно відтворює програмний матеріал, може дати стисло характеристику питання.

- **1 бал** у викладеному матеріалі є істотні прогалини, є певні неточності як у відтворенні матеріалу, так і у висновках, аргументація низька, використання набутих знань у вирішенні завдань на низькому рівні.

- **0 бал** – студент/курсант за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неточна, неповна, головний зміст матеріалу не розкрито, аргументація та власне розуміння питання майже відсутні; студент/курсант із помітними труднощами використовує певні знання у вирішенні завдань.

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в таблиці 1

Таблиця 1

№	Назви розділів і тем	Денна форма			
		Всього балів	у тому числі		
			Лекції (ведення конспекту)	Семінарські заняття (конспектування, питань, виступ, доповнення)	Практичні заняття
I семестр					
Розділ 1. Національна економіка: характеристика та структура					
1.	Тема 1. Національна економіка: загальне та особливе	7	1	6	-
2.	Тема 2. Економічні теорії, чинники та базисні інститути національної економіки	7	1	6	-
3.	Тема 3. Теорії суспільного добробуту та соціально-ринкової економіки	7	1	6	-
4.	Тема 4. Національні рахунки та основні показники розвитку національної економіки	7	1	6	-
Розділ 2. Економічний потенціал національної економіки					
5.	Тема 5. Національне багатство та характеристика економічного потенціалу	7	1	6	-
6.	Тема 6. Державність та державне управління економікою	7	1	6	-
7.	Тема 7. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство	7	1	6	-
8.	Тема 8. Політика економічного зростання в національній економіці	7	1	6	-
Виконання завдань для самостійної роботи на написання контрольної роботи		4	-		
Всього за семестр		60 балів	8	48	-
Залік		40 балів			
Всього		100 балів			

Доповнення на семінарському занятті передбачає стислий виступ (повідомлення) у розвиток положень, висловлених доповідачем. Доповнення не повинно повторювати аргументацію та фактичний матеріал доповідача. Цінність доповнення пролягає у вмінні привернути увагу до тих аспектів обговорюваного питання, що не знайшли свого висвітлення у виступі доповідача.

Оцінюється доповнення за такими критеріями: значне (суттєве, змістовне) – до 1 балу (якщо воно повністю розкриває навчальне питання, яке не було висвітлено у попередній відповіді); незначне (поверхове) – до 0,5 балів.

Реферат оцінюється за наступними критеріями: відповідна форма, грамотність, охайність, науковість, достатня кількість використаної літератури (5 джерел). За наявності всіх компонентів реферат отримує 1 бал; обмежена кількість використаної літератури (менше 5 джерел) – 0,5 балів; за неохайне оформлення, недостатньо повне відображення обраної теми, суттєві помилки – 0,1 бал.

Тестовий контроль використовується по кожній темі для визначення рівня сформованості у студентів/курсантів знань і вмінь. Тести передбачають вибір єдиної правильної відповіді з певної кількості варіантів. Такий вид передбачає однакові вимоги до усіх студентів/курсантів, допомагає уникати надмірних хвилювань, надає можливості ефективніше використовувати час, стимулює студентів до самоконтролю. Тестовий контроль оцінюється до 1 балу.

Складання заліку. У випадку, якщо студент/курсант впродовж семестру набрав від 35 до 59 балів, він повинен скласти залік. Студент, який за результатами модульного контролю набрав більше 59 балів, може бути, за власною згодою, звільнений від складання заліку, а його рейтингова оцінка є підсумковою і переводиться за визначеною шкалою на екзаменаційну оцінку за п'ятибальною системою, або має можливість підвищити свій рейтинг шляхом складання заліку, але не більше ніж на 40 балів. Підвищення рейтингу здійснюється виключно за бажанням студента/курсанта, шляхом складання усного заліку згідно з переліком питань до заліку.

Питання до заліку складаються на основі програми курсу «Національна економіка» і адекватно відображають зміст усього навчального матеріалу. Якщо рівень знань продемонстрованих студентом або курсантом під час складання заліку (у 100 бальному еквіваленті), виявиться нижчим, ніж його попередній рейтинг, підсумкова оцінка за курс виводиться з кількості балів, набраних впродовж семестру. Якщо студент за підсумками поточного контролю та складання заліку не набрав балів достатніх для виставлення позитивної оцінки (60 балів і більше), він має право перескласти залік, при цьому не враховуються результати складання заліку – підвищення балів здійснюється від рейтингової оцінки за результатами аудиторної роботи та самостійного контролю.

Студенти або курсанти, які впродовж семестру набрали менше 35 балів до складання заліку не допускаються і залишаються на повторний курс.

Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--

**ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКУ
З ДИСЦИПЛІНИ «НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»**

1. Сутність, ознаки та структура національної економіки.
2. Макроекономічна модель кругообігу товарно-ресурсних та грошових потоків.
3. Підприємства як специфічні суб'єкти національної економіки.
4. Цільова функція національної економіки.
5. Національна економічна безпека: зміст, методика вимірювання та показники.
6. Типи національних економічних систем та основи їх класифікації.
7. Національна економічна культура.
8. Національна економіка ринкового типу: характерні риси та представницькі моделі.
9. Валовий внутрішній продукт та методи його розрахунку.
10. Інтегральні показники рівня добробуту та якості життя населення країни.
11. Безробіття: причини, види, показники та наслідки.
12. Інфляція: сутність, причини, методи вимірювання, види та наслідки.
13. Сукупний економічний потенціал: сутність та структура.
14. Природно-рекреаційний потенціал національної економіки України.
15. Науково-технічний потенціал національної економіки України.
16. Трудовий потенціал національної економіки України.
17. Національне багатство: зміст та структура.
18. Сучасні критерії та виміри національної конкурентоспроможності.
19. Система відносин власності в національній економіці. Перерозподіл прав власності та приватизація.
20. Державне регулювання економіки: необхідність, сутність, функції, принципи, цілі та об'єкти. Теорії державного регулювання.
21. Пріоритети, цілі, напрямки та інструменти соціальної політики.
22. Сутність, елементи, принципи та функції макроекономічного прогнозування.
23. Державне регулювання інвестиційних процесів: функції, цілі та інструменти.
24. Національна інноваційна система.
25. Інноваційна політика.
26. Державне регулювання ринку праці.
27. Державне регулювання доходів та споживання. Соціальні норми та нормативи національної економіки.
28. Державний бюджет як інструмент державного регулювання економіки.
29. Податки. Принципи побудови та структура системи оподаткування.
30. Державний борг. Методи управління державним боргом.
31. Грошово-кредитне регулювання економіки.
32. Державне регулювання підприємництва.
33. Антиінфляційна політика.
34. Тарифне регулювання зовнішньої торгівлі.
35. Нетарифне регулювання зовнішньої торгівлі.
36. Платіжний баланс та його структура.
37. Валютне регулювання і валютний контроль в системі національної економіки.
38. Сутність та складові інфраструктури національного ринку.
39. Інфраструктура реального сектора національної економіки.
40. Вчення А. Сміта та його послідовників щодо функціонування національної економіки.
41. Рівень суспільного добробуту в окремо взятій країні.

42. Державне регулювання рівня життя.
43. Обґрунтування Д. М. Кейнсом концепції державного регулювання національної економіки.
44. Структура економічного потенціалу національної економіки та його загальна характеристика.
45. Природно-ресурсний потенціал національної економіки України.
46. Трудовий потенціал національної економіки України.
47. Виробничий потенціал національної економіки України.
48. Науково-технічний потенціал національної економіки України.
49. Експортний потенціал національної економіки України.
50. Інститути права – інститут Конституції України, закони, що регулюють відносини у всіх сферах діяльності.
51. Інститут управління – законодавчої, законогарантійної та господарської влади.
52. Ситуація в Україні щодо економічного зростання в різні періоди розвитку.
53. Промисловий комплекс та його особливості в Україні.
54. Будівельний комплекс та його особливості в Україні
55. Державне регулювання економіки як найбільш важлива складова державного управління
56. Господарський комплекс національної економіки: основи формування та особливості структури
57. Транспортний комплекс і зв'язок у господарському комплексі.
58. України. Аграрний комплекс національної економіки
59. Соціальний комплекс України і його інфраструктура
60. Державне регулювання рівня та якості життя населення

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти: Рекомендація МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v-650729-18> (дата звернення: 12.09.2019).

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність;
- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти;
- об'єктивне оцінювання результатів навчання.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

З-поміж результатів навчання студента/курсанта із академічної доброчесності виділимо здатність:

- діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики;
- самостійно виконувати навчальні завдання;
- коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей;
- усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до цих;
- оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;
- давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами та інше.

Для якісного академічного письма студенти/курсанти мають опанувати знання й навички:

- шукати, обирати й оцінювати якість джерел;
- робити нотатки, завжди вказуючи джерело;
- виділяти головні думки в тексті;
- підсумовувати текст та ідеї;
- перефразовувати чужі думки своїми словами стисло, детально, без зміни змісту цих думок;
- правильно описувати посилання на джерело;
- правильно цитувати;
- знати про форми академічного плагіату і про шляхи запобігання йому;
- формулювати і чітко висловлювати власні думки;
- знати структуру академічного тексту;
- вміти виокремити текст цитат у власному тексті;
- володіти іноземними мовами, передусім англійською.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Goncharenko O., Tohochynskyi O., Sirenko K., Chebonenko S., Tretiak H. Innovative performance as precondition of sustainable and secure development. *Journal of security and sustainability issues. International Entrepreneurial Perspectives and Innovative Outcomes*. 2019. March. Vol. 8, № 3. P. 497-512.
2. Sirenko K. Y., Bezugliy I. V., Chepurda G. M. Economic sufficiency household as the foundation of human capital. *Науковий вісник Полісся*. 2018. № 2 (14), Ч 1. С. 203-209.
3. Алейнікова О.В. Роль та місце держави в системі управління економікою. *Економіка та держава*. 2017. № 6. С. 126-129.
4. Андрусь О.І. Економічна теорія: практикум, інтерактивні методи в модульному навчанні: навч. посібник. К.: КНТ, 2015. 480 с.
5. Бендасюк О.О. Особливості розвитку трудового потенціалу України в умовах переходу до інноваційної моделі економіки. *Регіональна економіка*. 2018. № 1. С. 172-177.

6. Бортнікова О.Г. Державне управління забезпеченням соціальної безпеки та проблем становлення соціального партнерства в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 13. С. 85-89.
7. Булана О. Державна підтримка підприємств реального сектора економіки в Україні в умовах її інтеграції у СОТ і ЄС. *Економіка України*. 2019. № 2. С.68-78.
8. Ванієва А.Р. Концептуальні засади формування та використання ресурсного потенціалу у процесі господарського розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 9. С. 91-94.
9. Вишняков В.М. Особливості формування інтеграційної стратегії України в епоху глобалізації. *Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво*. 2017. № 2. С. 35-39.
10. Вожжов А. П. Теоретичні аспекти формування архітектури фінансового стимулювання економічного зростання. *Фінанси України*. 2018. № 10. С.20-33.
11. Ганущак-Єфіменко Л.М., Коберник І. В. Напрямки активізації процесів інтеграційного розвитку національних суб'єктів господарювання. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. №10. С. 145-149.
12. Гершуненко Ю.О. Реструктуризація виробничо-експортного потенціалу в системі зміцнення економічної безпеки України. *Держава та регіони. Серія Економіка та підприємництво*. 2019. № 3. С. 69–73.
13. Гіднес О.Г. Ефективність державного управління сталим екологічним розвитком України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 23. С.101-103.
14. Гладинець Н. І. Теоретичні положення формування системи державного управління економікою. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. № 2. С. 33-37.
15. Годовалець О. Податкове регулювання інвестиційної діяльності як фактор економічного зростання. *Світ фінансів*. 2019. № 1. С.135-143.
16. Гончаренко О.Г., Сіренко К.Ю. Фінансове забезпечення домогосподарств як підґрунтя сталого розвитку національної економіки. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*. Серія: Економіка. 2018. № 3. С. 67-75.
17. Горбатюк В.І. Державні фінанси як об'єкт управління. *Економіка та держава*. 2019. № 3. С. 108-110.
18. Горянська Т.В. Зовнішня торгівля України та її місце у світовій економічній системі. *Стратегічні пріоритети*. 2019. № 2. С. 177-183.
19. Гринів Л.С., Кігурчак М.В. Національна економіка: навч. посібник. Львів: "Магнолія 2006", 2018. 464 с.
20. Грущинська Н.М. Розвиток експортного потенціалу України в сучасних світогосподарських процесах. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 7. С. 19-26.
21. Грущинська Н.М. Фінансово-економічні фактори впливу на становлення міжнародної позиції України. *Економіка, фінанси, право*. 2019. № 4. С. 18-21.
22. Дадашев Б. А. Теоретико-методологічні засади інвестиційно-інноваційного зростання і розвитку економіки. *Економіка АПК*. 2018. № 8. С.68-74.
23. Двигун С.М. Забезпечення експортного потенціалу як матеріальної основи розвитку зовнішньоекономічної діяльності в системі державного регулювання економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 147-150.
24. Державне управління: Теорія і практика / За ред. Авер'янова В.Б. К.: Юрінком, 2016. 431 с.
25. Дмитренко Г.А. Дійсна модернізація України на основі нового управлінського курсу: міф чи реальність. *Економіка та держава*. 2018. №2. С. 14-18.
26. Економіка зарубіжних країн: навчальний посібник / За ред. Ю.Г. Козака,

- В.В. Ковалевського, В.М. Осипова. Вид. 3-тє, перероб. та доп. К.: ЦУЛ, 2017. 543 с.
27. Економіка зарубіжних країн: навчальний посібник / За ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського, К.І. Ржепішевського та інших. К.: ЦУЛ, 2014. С. 32-46.
28. Економіка України: навч. посібник / А.П. Голіков, Н.А. Казакова, О.А. Шуба. К.: Знання, 2019. 286 с.
102. Економічна теорія: підручник / За ред. В.М. Тарасевича. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 779 с.
29. Економічна теорія: політекономія: підручник / За ред. В.Д. Базилевича. Вид. 6-те, перероб. і доп. К.: Знання-Прес, 2017. 719 с.
30. Єщенко П.С., Палкін Ю.І. Сучасна економіка: навчальний посібник. К.: Вища школа, 2017. 326 с.
31. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: підручник. Львів: Новий Світ – 2000, 2018. 581 с.
32. Заблоцький В.В. Державно-управлінська думка часів зародження чи становлення Київської Русі. *Держава та регіони. Серія Державне управління*. 2016. №4. С. 13-19.
33. Заблоцький Б.Ф. Національна економіка: загальне та особливе: підручник. Львів: Новий Світ-2000, 2010. 581с.
103. Злупко С.М. Перехідна економіка: сучасна Україна: навчальний посібник. К.: Знання, 2017. 324 с.
34. Клиновий Д.В., Пепа Т.В. Розміщення продуктивних сил та регіональна економіка України: навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2017. 726с.
35. Кузик О.В. Макроекономіка: навчальний посібник. Львів: Інтелект-Захід, 2017. 167с.
36. Лишиленко В.І. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2018. 324 с.
37. Мазур О.Є. Основи економіки: теорія і практикум: навч. посібник. К.: Либідь, 2018. 288 с.
38. Міжнародна економіка: підручник / За ред. А.П. Румянцева. К.: Знання, 2018. 479 с.
39. Мочерний С. В. Політична економія: навч. посіб. Херсон, 2017. 456 с.
40. Національна економіка: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Білоцерківець В.В., Завгородня О.О., Лебедева В.К. та ін.; за ред. В.М. Тарасевича. К.: Центр учбової літератури, 2019. 280 с.
41. Національна економіка: навч. посібник, за заг. ред. проф. Л.О. Петкової. К.: “МПЛеся”, 2019. 288 с.
42. Національна економіка: навч.-метод. посібник / укл. Сіренко К. Ю.; Академія Державної пенітенціарної служби Чернігів: Академія ДПтС, 2019. 64 с.
43. Новак А.Я. Як підняти українську економіку: монографія. К.: “Гнозіс”, 2017. 344 с.
44. Перехідна економіка: підручник / За ред. В.М. Гейця. К.: Вища школа, 2018. 591 с.
104. Політична економія: навчальний посібник / За ред. В.О. Рибалкіна, В.Г. Бодрова. К.: Академвидав, 2017. 671 с.
45. Пухтаевич Г. О. Аналіз національної економіки: навч.-метод. посібн. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2017. 148 с.
46. Пухтаевич Г. О. Аналіз національної економіки: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2017. 254 с.
47. Савченко В.Ф. Державність та державне управління економікою // Національна економіка: навч. посіб. К.: Знання, 2016. 309с.
48. Савченко В.Ф. Інституціональні форми інтеграції у світове господарство.

- Національна економіка [Текст]: навчальний посібник. К.: Знання, 2018. 309с.
49. Савченко В.Ф. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури // Савченко В.Ф. Регіональна економіка [Текст]: навчальний посібник/ В.Ф. Савченко. К.: Кондор, 2018. 338с.
50. Сіренко К. Ю. Євроінтеграційна політика України: позитивні і негативні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*: зб. наук. праць. Сер. Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 2, част. 3. № 22, С. 65-69.
51. Сіренко К. Ю. Інноваційна інфраструктура як головна рушійна сила в розвитку інновацій. *Електронний фаховий науково-практичний журнал Інфраструктура ринку*. Серія: Економіка та управління національним господарством. Випуск 27: зб. наук. пр. 2019 С. 68-74.
52. Сіренко К. Ю. Проблемні аспекти стратегічного і оперативного характеру об'єднаних територіальних громад. *Економіка та суспільство: електронне фахове видання*. 2018. № 19. С. 225-230. URL: <http://economyandsociety.in.ua> (дата звернення: 18.12.2018).
53. Сіренко К. Ю. Соціальні індикатори рівня життя населення як основа соціальної безпеки та захищеності громадян України. *Формування ринкових відносин в Україні*: зб. наук. праць. Київ, 2018. Вип. 11(210). С. 90-99.
54. Сіренко К. Ю. Фінансування наукової та науково-технічної діяльності як ефективний важіль підвищення конкурентоспроможності країни, вітчизняний та зарубіжний досвід. *Приазовський економічний вісник: електронне фахове видання*. 2018. № 5 (10). С. 97-103 URL: <http://rev.kpu.zp.ua/> (дата звернення: 24.02.2018).
55. Сіренко К. Ю., Товстиженко О.В. Фінансова спроможність домогосподарств в контексті нагромадження та оптимізації їх доходів та витрат. *Economic and law paradigm of modern society*. ISSN 2414-0414 Scientific Journal by Open Europe, Issue 2, 2018. С. 68-75.

Допоміжна:

56. Сіренко К.Ю. Оцінка сучасного стану інноваційного розвитку промислових підприємств України. *Scientific journal «Virtus». Center of Modern Pedagogy «Learning without Borders»* (Canada). Part 2, January, 2018. № 2. С 184-190.
57. Сіренко К.Ю., Коваленко Л.О. Інноваційна модель розвитку як пріоритет забезпечення конкурентоспроможності країни у глобалізованому світі. Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства : колективна монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2016. 396 с. С. 174-185.
58. Сіренко К.Ю., Товстиженко О.В., Товстиженко Д.П. Методичні підходи до діагностування рівня людської безпеки через аналіз ресурсів і витрат домогосподарств. Стратегія та механізми забезпечення фінансово-економічної безпеки: колективна монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2017. 350 с. С. 110-123.
59. Сіренко К.Ю., Товстиженко О.В. Впровадження новітніх технологій та інновацій, як основа інтенсивного економічного відтворення національної економіки. *Науковий вісник Сіверщини*. Серія: Освіта. Соціальні та поведінкові науки. 2019. № 1 (2). С. 83-95.
60. Сіренко К.Ю., Товстиженко О.В. Роль науково-інноваційної діяльності у формуванні національного виробництва інтенсивного типу. *Детермінанти соціально-економічного розвитку України в умовах трансформаційних зрушень* : колективна монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. П. Ільчука. Чернігів:

ЧНТУ, 2018. 432 с. С. 195-204.

61. Сіренко К.Ю., Товстиженко О.В. Соціальні аспекти необхідності реформування пенсійної системи України. *Формування ринкових відносин в Україні*: зб. наук. пр. 2016. №12 (187). С. 88-93.
62. Сіренко К.Ю., Товстиженко О.В. Фінансово-економічна безпека страхового ринку України у глобальному страховому просторі. Інноваційно-інвестиційні засади стійкого розвитку базових галузей національного господарства: колективна монографія / за заг. ред. В. П. Ільчука. Чернігів: Чернігів. нац. технол. ун-т, 2016. 396 с. С. 256-270.
63. Сіренко К.Ю., Товстиженко О.В., Т.В. Міхеєнко Особливості реформування системи соціального страхування на випадок безробіття. *Вісник Полісся Чернігівського національн. технологіч. університету*: науковий журнал. Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2016. № 3 № 3(7)(4) С. 140-145.
64. Соціальне страхування: навчальний посібник 2-ге видання перер. та доп. / укл. О. В. Товстиженко, О. Г. Гончаренко, К. Ю. Сіренко. Чернігів: Академія Державної пенітенціарної служби, 2019. 184 с.
65. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки: навч. посіб.: 3. вид., випр. К.: Знання, 2016. 262с.
66. Тарасович В. М. Національна економіка: навч. посібн. К.: ЦУЛ, 2019. 280с.
67. Третяк Г. С. Державне регулювання економіки: навч. посібн. Л.: ЛРІДУ НАДУ, 2018. 118с.
68. Чернявська О. В. Національна економіка: навч. посіб. К.: Алерта, 2018. 502 с.
69. Закон України «Про авторське право і суміжні права». Стаття 50 «Порушення авторського права і суміжних прав». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/page3>
70. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Стаття 1 «Основні терміни та їх визначення». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
71. Закон України «Про освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>
72. Садик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontseptsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Національний інститут стратегічних досліджень: веб-сайт. URL: <https://niss.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2019).
2. Офіційний веб-портал Верховної Ради України: веб-сайт. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 12.09.2019).
3. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України: веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 12.09.2019).
4. Департамент регулювання зовнішньоекономічної діяльності: веб-сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 12.09.2019).
5. Офіційний веб-сайт національного банку України: веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2019).
6. Фонд соціального страхування України: веб-сайт. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index> (дата звернення: 12.09.2019).
7. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України: веб-сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/catalog> (дата звернення: 12.09.2019).

8. Державна казначейська служба України: веб-сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua> (дата звернення: 12.09.2019).
9. Міністерство соціальної політики України: веб-сайт. URL: <http://www.msp.gov.ua> (дата звернення: 12.09.2019).
10. Міністерство фінансів України: веб-сайт. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 12.09.2019).
11. Міністерство освіти і науки України: веб-сайт. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 12.09.2019).
12. Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України: веб-сайт. URL: <http://mtot.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2019).
13. Міністерство інфраструктури України: веб-сайт. URL: <http://mtu.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2019).
14. Міністерство енергетики та вугільної промисловості України: веб-сайт. URL: <http://mre.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2019).
15. Міністерство екології та природних ресурсів України: веб-сайт. URL: <http://www.menr.gov.ua> (дата звернення: 12.09.2019).
16. Міністерство енергетики та захисту довкілля: веб-сайт. URL: <http://mre.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 12.09.2019).
17. Антимонопольний комітет України: веб-сайт. URL: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/index> (дата звернення: 12.09.2019).
18. Державна фіскальна служба України: веб-сайт. URL: [http:// www.customs. gov.ua](http://www.customs.gov.ua) (дата звернення: 12.09.2019).